

Τη Αγία και Μεγάλη Παρασκευή - Εις το Σωτήριο Πάθος (Ηλίας Μηνιάτης, Επίσκοπος Κερνίκης και Καλαβρύτων)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Απριλίου 6, 2018

Πώς έκαμεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ πῶς έκαμεν ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεόν! Ὁ Θεὸς μέσα εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς ἔλαβε χῶμα ἀπὸ τῆς γῆς, τὸ ἔπλασε μὲ τὰς χεῖράς του, τὸ ἐμψύχωσε μὲ τὴν πνοήν του, τὸ ἐτίμησε μὲ τὴν εἰκόνα του, καὶ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ ἐκατάστησε τὸν Θεὸν χωρὶς μορφήν, χωρὶς πνοήν, ὅλον αἷμα, ὅλον πληγὰς, προσηλωμένον εἰς ἓνα ξύλον. Βλέπω ἐκεῖ ἓνα Ἀδάμ, καθὼς τὸν ἔπλασε ὁ Θεός, ἔμψυχον εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἐστεφανωμένον δόξῃ καὶ τιμῇ, αὐτεξούσιον βασιλέα πάντων τῶν ὑπὸ σελήνην κτισμάτων, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ὅλης τῆς ἐπιγείου μακαριότητος. Βλέπω ἐδῶ ἓνα Ἰησοῦν Χριστόν, καθὼς τὸν ἀκατάστησεν ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς κάλλος, χωρὶς εἶδος ἀνθρώπου, ἐστεφανωμένον μὲ ἀκάνθας, κατάδικον, ἄτιμον, ἐν μέσῳ δύο ληστῶν, εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ πλέον ἐπωδύνου θανάτου. Συγκρίνω τὴν μίαν μὲ τὴν ἄλλην εἰκόνα, τοῦ Ἀδάμ εἰς τὸν παράδεισον, τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Σταυρόν, καὶ στοχάζομαι τί ὠραῖον πλάσμα ἔκαμαν τὸν ἄνθρωπον τὰ πλουσιόδωρα χέρια τοῦ Θεοῦ· καὶ τί ἐλεεινὸν θέαμα ἔκαμαν τὸν Θεὸν τὰ παράνομα χέρια τῶν ἀνθρώπων! Γνωρίζω ἐκεῖ εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου ἓνα ἔργον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐστεφάνωσεν ὅλα του τὰ ἔργα ὁ Θεός· καὶ γνωρίζω ἐδῶ εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ μίαν ἀνομίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπλήρωσεν ὅλας του τὰς ἀνομίας ὁ ἄνθρωπος. Ξανοίγω ἐκεῖ μίαν ἄπειρον ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ἐδῶ μίαν ἄπειρον ἀχαριστίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν· καὶ δὲν ἠξεύρω ἢ τί περισσότερον νὰ θαυμάσω ἢ τί περισσότερον νὰ ἐλέγξω. Τοῦτο ἠξεύρω, πῶς ἐξίσου πρέπει νὰ κλαύσω καὶ τὸν Θεόν, ὅπου τόσα ἔπαθε, καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅπου τόσα ἐτόλμησε. Ἐγὼ δὲν ξεχωρίζω τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν δακρύων μου. Διὰτί, ὅταν θρηνῶ τὰ πάθη, ἐγὼ ἀπεικάζω τὴν ἀφορμὴν τῶν παθῶν· ὅταν μετρῶ τὰς πληγὰς, ἐγὼ εὐρίσκω τὰ χέρια ὅπου τὰς ἀνοιξαν· ὅταν θεωρῶ Ἐκεῖνον, ὅπου ἐσταυρώθη, θεωρῶ καὶ ἐκεῖνον, ὅπου τὸν ἐσταύρωσε· καὶ εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἀδικοφονευμένου Θεοῦ, ἐγὼ ξανοίγω ἄνθρωπον τὸν φονέα.

Τοῦτο εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα, τὸ μεγαλύτερον πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο εἶναι, ὅπου τοῦ πλήττει τὴν κεφαλὴν περισσότερον ἀπὸ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Τοῦτο, ὅπου τοῦ κεντᾷ τὴν πλευρὰν περισσότερον ἀπὸ τὴν λόγχην. Τοῦτο, ὅπου τὸν βασανίζει περισσότερον ἀπὸ τὴν προσήλωσιν. Τοῦτο, ὅπου τοῦ πικραίνει τὰ χεῖλην περισσότερον ἀπὸ τὴν χολήν. Τοῦτο, ὅπου τοῦ βαρεῖν περισσότερον ἀπὸ τὸν σταυρόν. Τοῦτο, ὅπου τὸν νεκρώνει γληγορώτερον ἀπὸ τὸν θάνατον: Νὰ βλέπῃ αἰτίαν τοῦ πάθους του καὶ τοῦ θανάτου του ἓνα ἄνθρωπον, τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν Του. Καὶ

τούτο ἔπρεπε νὰ εἶναι ὅλη ἡ ἀφορμὴ τῶν δακρύων μας, πὼς ἡμεῖς ἐσταυρώσαμεν, ἡμεῖς ἐθανατώσαμεν τὸν Θεόν μας. Ἀνίσως καὶ τοιούτου πάθους ἄλλος ἤθελ' ἦτον ἡ ἀφορμή, ἡμεῖς μ' ὅλον τούτο ἔπρεπε πολλὰ νὰ πονέσωμεν, διατὶ ἄλλος τόσα δὲν ἔπαθε· ἀλλὰ νὰ εἴμασθην ἡμεῖς ἀφορμή, πρέπει καὶ νὰ πονέσωμεν, καὶ νὰ ἐντραπῶμεν· πρέπει νὰ κλαύσωμεν καὶ τὸ πάθος του καὶ τὴν ἀχαριστίαν μας· πρέπει νὰ χύσωμεν διπλᾶ τὰ δάκρυα, διὰ νὰ εἶναι δάκρυα συμπαθείας καὶ συντριβῆς· καὶ τέτοιας λογῆς, νὰ θρηνησωμεν καὶ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας.

Ὅμως ἐγὼ δὲν ἀνέβηκα σήμερον μὲ τοιοῦτον σκοπὸν ἐπάνω εἰς τούτον τὸν ἱερὸν ἄμβωνα. Ἐγὼ ἤξεύρω πὼς οἱ χριστιανοί, ὅπου τώρα καίουσι τὰ πάθη, ἀναμένουσι μόνον τούτο πότε νὰ ἀναστηθῇ ὁ Ἐσταυρωμένος, διὰ νὰ Τὸν βάλωσι πάλιν εἰς τὸν Σταυρόν· καὶ διὰ τούτο ἐγὼ δὲν ἦλθα νὰ παρακινήσω εἰς θρῆνον τοὺς χριστιανούς. Ἐγὼ δὲν ψηφῶ δάκρυα προσωρινά, ὅπου δὲν γεννῶνται ἀπὸ τὴν καρδίαν, ὅπου δὲν εἶναι τέκνα τῆς κατανύξεως· ἅς κρατοῦσι τὰ δάκρυά τους οἱ χριστιανοί, διὰ νὰ κλαίωσιν ἢ τὴν ζημίαν τοῦ πράγματος ἢ τὸν θάνατον τῶν συγγενῶν ἢ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον· δὲν χρειάζεται ἀπὸ τέτοια δάκρυα ὁ Ἰησοῦς μου. Εἶναι καὶ ἄλλοι ὅπου Τὸν λυποῦνται, ἂν δὲν Τὸν λυποῦνται οἱ χριστιανοί, Τὸν λυπεῖται ὁ οὐρανός, καὶ σκεπάζει μὲ βαθύτατον σκότος τὸ γαληνόμορφον πρόσωπον· Τὸν λυπεῖται ὁ ἥλιος, καὶ κρύπτει εἰς ἔκλειψιν τὰς ἀκτίνας· Τὸν λυπεῖται ἡ γῆ, καὶ σειέται ἀπὸ κλώνον καὶ ἀνοίγει τὰ μνημεῖα καὶ σχίζει ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ· Τὸν λυποῦνται καὶ αὐτοί, ὅπου τὸν ἐσταύρωσαν· ὅθεν στρέφονται τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη.

Ἐγὼ ἦλθα, ὄχι διὰ νὰ σᾶς κάμω νὰ κλαύσετε, ἦλθα διὰ νὰ σᾶς κάμω ἀπλῶς νὰ καταλάβετε, τί εἶναι **τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ**, εἰς τούτα τὰ τρία κεφάλαια.

Πρῶτον, **τί εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου ἔπαθε**·

Δεύτερον, **τί ἔπαθε**.

Τρίτον, **διὰ ποῖον ἔπαθε**.

Θέλετε ἀκούσει εἰς Ἐκεῖνον, ὅπου ἔπαθε, μίαν ἄκραν συγκατάβασιν· εἰς ἐκεῖνα, ὅπου ἔπαθε, μίαν ἀγάπην. Καὶ ἀνίσως εἰς τόσῃν συγκατάβασιν δὲν θέλετε θαυμάσει· εἰς τόσῃν ὑπομονῇ δὲν θέλετε συμπονέσει· εἰς τόσῃν ἀγάπην δὲν θέλετε εὐχαριστήση· τότε - ναὶ - θέλω εἰπεῖ πὼς ἡ καρδία σας εἶναι πέτρα σκληροτέρα ἀπὸ ἐκείνας, ὅπου ἐσχίσθησαν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ.

Δεῦτε λοιπὸν ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Γολγοθᾶ, εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ φρικώδους θεάματος· καὶ εἰς τόσον σκότος, ὅπου σκεπάζει τῆς οἰκουμένης τὸ πρόσωπον, ἅς προβάλῃ, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ὁδὸν τοῦ ζωοδόχου Σταυροῦ τὸ σεβάσμιον ξύλον.

Ποῦ εἶσαι; Πρόβαλε, ξύλον θεομακάριστον, ὅπου, ποτισμένον μὲ τὸ ζωηρὸν αἷμα

Θεοῦ ἐσταυρωμένου, μᾶς ἐβλάστησες τὴν ζωὴν. Τράπεζα πολύτιμη, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἐπληρώθη σήμερον ἡ ἐξαγορὰ τῆς ἀνθρωπίνου σωτηρίας. Θρόνε ὑπέρτιμη, ὅπου ἐκάθισε καὶ ἐβασίλευσε κατὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ νεὸς βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Κλίμαξ ἐπουράνιε, ὅθεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν μᾶς ἔδειξε τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν παράδεισον. Στύλε φωτοειδέστατε, ὅπου ὀδηγεῖς τὸν περιούσιον λαὸν εἰς τὴν μακαρίαν γῆν τῆς θείας ἐπαγγελίας. Σταυρὲ ἀγιώτατε, τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ στήριγμα, τῆς πίστεώς μας τὸ καύχημα! μίαν φορὰν ξύλον ἀτιμίας καὶ θάνατου, τώρα ξύλον δόξης καὶ ζωῆς! ὄργανον βασανιστήριον τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος καὶ ὄργανον τρισόλβιον τῆς σωτηρίας μας! Γένοιτο εἰς τὴν σημερινὴν θλιβεράν διήγησιν ὅπου ἔχω νὰ κάνω, καθὼς ὅλος ἐπροσηλώθη εἰς ἐσὲ ὁ Ἰησοῦς μας, ἔτσι ὅλη νὰ προσηλωθῇ εἰς ἐσὲ ἡ καρδιά μας!

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ὅλον τὸ θεμέλιον τῆς ὀρθοδόξου μας πίστεως εἶναι, πὼς ἐκεῖνος ὁποῦ ἔπαθεν, ὁποῦ ἐσταυρώθη, ὁποῦ ἀπέθανεν, ἐστάθη ἀληθῶς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἄς φαίνεται μωρία εἰς τοὺς ἐθνικούς, ἄς εἶναι σκάνδαλον εἰς τοὺς Ἰουδαίους· «*ἡμεῖς κηρύττομεν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον*», καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Ὁ ἐσταυρωμένος οὗτος, ἦτον ἕνας σεσαρκωμένος Θεός· καὶ ἀγκαλὰ ἔπαθεν εἰς τὴν σάρκα μόνον, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα μόνον, διατὶ ὡς Θεὸς ἦτον ἀπαθής, πλήν, ἐπειδὴ καὶ ὑποστατικῶς ἦτον ἠνωμένη καὶ ἡ σάρκα μὲ τὸν Θεῖον Λόγον καὶ ἡ ἀνθρωπότης μὲ τὴν θεότητα, ἡ σάρκα ἐκείνη ἦτον κυρίως τεθεωμένη, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτον ἰδίως Θεός. Ἐκεῖνος ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου ἦτον ἀληθῶς καὶ υἱὸς Θεοῦ· εἷς Ἰησοῦς Θεάνθρωπος· ὥστε ὅπου, καθὼς εἶναι ἀληθινὸν πὼς ἐκεῖνος ἔπαθεν ὡς ἄνθρωπος, ἔτσι ὁμοίως εἶναι ἀληθινὸν πὼς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁποῦ ἔπαθεν, ἦτον **Θεός, Θεὸς ὑψιστος, βασιλεὺς τῶν αἰώνων**, καὶ μ' ὅλον τοῦτο κατεδέχθη νὰ πάρῃ δούλου μορφήν, «*ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος*». Θεὸς ἀναμάρτητος, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἠθέλησε νὰ βαστάξῃ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ φανῇ ὡσὰν ἕνας ἀμαρτωλός· Θεὸς πλήρης δόξης, πλήρης δυνάμεως, πλήρης ἀθανασίας, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἄδειασεν, ἐκένωσε (καθὼς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος) τὸν ἑαυτὸν Του ἀπὸ ὅλον τὸν πλοῦτον τῆς ἑαυτοῦ θεότητος, μένοντας εἰς τὴν ἀσθένειαν καὶ πτωχείαν μόνην τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἕως νὰ ἀποθάνῃ· τὴν ὁποίαν κένωσιν «*καὶ ὑφесιν τινα καὶ ἐλάττωσιν*» ὀνομάζει ὁ θεολόγος Γρηγόριος.

Μὰ τάχα τί χρεια ἦτο νὰ πάθῃ, νὰ σταυρωθῇ νὰ ἀποθάνῃ ἕνας Θεός; δὲν ἦτον ἄλλο μέσον, διὰ νὰ γένη τὸ μέγα ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων; Ἐδῶ θαυμάσατε τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν. Ζάλευκος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λοκρῶν, ἔκαμεν ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἕνα νόμον, ὅτι ἐνὸς μοιχοῦ νὰ ἐβγάνωσι καὶ τοὺς δύο ὀφθαλμούς· δικαιοτάτος νόμος, νὰ χάνῃ τὸ φῶς τῶν ὀμμάτων, ὁποῦ

εἶναι τὸ ἀκριβώτερον πρᾶγμα τῆς ζωῆς, ὅποιος ἐγγίζει τοῦ ἄλλου τὴν τιμὴν, ὅπου εἶναι τὸ ἀκριβώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Πρῶτος, ὅπου παρέβη τὸν νόμον τοῦτον καὶ ἐπιάσθη εἰς μοιχείαν, ἐστάθη ὁ ἴδιος του υἱὸς καὶ ἀποφασίζει ὁ δικαιοτάτος βασιλεὺς νὰ τοῦ δοθῇ ἡ πρέπουσα παιδευσίς. Παρακαλοῦσιν ὅλοι οἱ ἄρχοντες, παρακαλεῖ ὅλος ὁ λαὸς τὸν βασιλέα νὰ γένη ἴλεως πρὸς τὸν υἱὸν του, τὸν διάδοχον καὶ κληρονόμον τῆς βασιλείας του, ἄλλ' ἐκεῖνος στέκει στερεὸς εἰς τὴν γνώμην του καὶ θέλει καλλίτερα νὰ φυλάξῃ τὸν νόμον του, παρὰ τὸν υἱὸν του. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ μεσιτεῖαι καὶ αἱ παρακλήσεις τὸν στενεύουσι δυνατὰ, ἄρχισε νὰ μαλακώνεται καὶ νὰ ἀκούῃ ὄχι μόνον δικαιοσύνην του, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρικὴν ἀγάπην. Ἡ δικαιοσύνη - ἔλεγε συλλογιζόμενος μὲ τὸν ἑαυτὸν του - ζητεῖ νὰ τυφλώσω τὸν υἱὸν μου, διατὶ εἶναι παραβάτης τοῦ νόμου μου· ἡ ἀγάπη ἡ πατρικὴ ζητεῖ νὰ συμπαθήσω τὸν υἱὸν μου, διότι εἶναι γέννημα τῶν σπλάγχχνων μου. Ἄν ἐγὼ παραβλέψω τὴν δικαιοσύνην μου καὶ δὲν τὸν παιδεύσω καθὼς πρέπει, εἶμαι ἄδικος κριτῆς· ἂν παραβλέψω πάλιν τὴν ἀγάπην τὴν πατρικὴν καὶ τὸν τιμωρήσω καθὼς πρέπει, εἶμαι ἄσπλαγχνος πατήρ. Ἄχ τύχη! καὶ ἂν ἐγὼ ἔμελλον νὰ εἶμαι πατήρ, διὰ τί νὰ μὲ κάμῃς κριτὴν; ἄχ φύσις! καὶ ἂν ἐγὼ ἔμελλον νὰ εἶμαι κριτῆς, διατὶ νὰ μὲ κάμῃς πατέρα; μὰ πῶς; ἀμφιβάλλω; ἐγὼ εἶμαι δίκαιος κριτῆς, ἡ δικαιοσύνη εἶναι τυφλὴ καὶ δὲν βλέπει εἰς τοῦ πταίστου τὸ πρόσωπον..., μὰ πάλιν τί ἀποφασίζω; ἐγὼ εἶμαι φιλότεκνος πατήρ καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι ὁμοίως τυφλὴ, καὶ δὲν βλέπει τοῦ πταίστου τὸ πταίσιμον. Εἶμαι βασιλεὺς, ὅταν θέλω ἡμπορῶ νὰ παιδεύσω, μὰ καὶ ὡς βασιλεὺς, ὅταν θέλω ἡμπορῶ νὰ συγχωρήσω· καὶ νὰ μὴ φυλάξω ἓνα υἱόν, ὅπου ἐγὼ ἐγέννησα; τί νὰ κάμω ὁ δυστυχῆς, καὶ κριτῆς καὶ πατήρ; εἶναι τάχα μέσον νὰ φυλάξω καὶ τὸν νόμον μου, νὰ φυλάξω καὶ τὸν υἱόν μου; Ναί. Ἐδῶ χρειάζεται νὰ ἐβγοῦσι δύο μάτια· ἄς ἔβγῃ ἓνα ἀπὸ τὰ μάτια μου, ἄς ἔβγῃ καὶ ἄλλο τοῦ υἱοῦ μου· ἄς δώσῃ ἐκεῖνος τὸ ἓνα, διατὶ εἶναι πταίστης, ἄς δώσω καὶ ἐγὼ τὸ ἄλλο, διατὶ εἶμαι πατήρ· μὲ τοῦτο θέλω εὐχαριστήσῃ τὴν δικαιοσύνην μου καὶ τὴν ἀγάπην μου· μὲ τοῦτο θέλω φυλάξῃ τὸν νόμον μου καὶ τὸν υἱόν μου· μὲ τοῦτο θέλω φανῆ καὶ κριτῆς δίκαιος καὶ πατήρ φιλότεκνος.

Ἔτσι ἔγινεν ἀκροαταί. Ἐδῶ δύο μάτια ἐχρειάζοντο, ὅμως ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ νόμος καὶ νὰ παιδευθῇ τὸ πταίσιμον, ἀπὸ τὸ ἄλλο διὰ νὰ φυλάξῃ ὁ κριτῆς πατήρ τὴν ἀγάπην του, ὁ πταίστης υἱὸς τὸ φῶς του, εὐρέθη τοῦτος ὁ μέσος ὅρος, νὰ δώσῃ τὸ ἓνα ὁ πατήρ καὶ τὸ ἄλλο ὁ υἱός. Τοῦτο εἶναι ἓνα παράδειγμα ἐξαίρετον, ἀνάμεσα εἰς ὅλας τὰς ιστορίας, μιᾶς ἄκρας καὶ βασιλικῆς δικαιοσύνης καὶ συγκαταβάσεως πατρικῆς· πλὴν εἶναι παράδειγμα ἀνθρώπινον, ὅπου δὲν φθάνει νὰ συγκριθῇ μὲ ἐκεῖνο, ὅπου ἔκαμεν ἓνας δίκαιος ὁμοῦ καὶ εὐσπλαγχος Θεός.

Ἀπόφασις θεϊκὴ ἦτον ἄνωθεν καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέσα εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, γεγραμμένη εἰς τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, ὅτι ὅποιος ἤθελε φάγει ἀπὸ ἐκεῖνο καὶ ἤθελε παρέβῃ τὴν Θεῖαν ἐντολήν, νὰ εἶναι εὐθὺς παραδομένος εἰς τὸν θάνατον, «*ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε*»· ἡμεῖς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ προπάτορος Ἀδὰμ παρέβημεν· «*ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἡμαρτον*»· ἡμάρτομεν μὲ τὴν προπατορικὴν καὶ ἀκόμη μὲ τὴν προαιρετικὴν ἀμαρτίαν, ὥστε ὅπου ὅλοι εἴμασθην ὑποκείμενοι εἰς τὴν

θείαν κατάραν· ὅλοι ἄξιοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ἐπρεπε λοιπὸν ἡμεῖς ἢ νὰ λάβωμεν τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν, νὰ χάσωμεν, ὡσὰν τὰ δύο μάτια, τὰς δύο ζωὰς ὅπου εἶχαμεν, τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν, μὲ τὴν κόλασιν ἢ νὰ εὐρεθῇ ὁ τρόπος τῆς ἰατρείας. Μὰ ποῖος τρόπος, ὅπου τὸ χρέος μας μὲ τὸν Θεὸν εἶναι ἄπειρον; ἂν ἤθελον ἔλθῃ, ὡσὰν ὁ Μωϋσῆς ἢ ἄλλος τις τῶν προφητῶν, χίλιοι ἄνθρωποι· ἂν ἤθελον σαρκωθῇ χίλιοι ἄγγελοι νὰ ἀποθάνωσι, διὰ νὰ πληρώσωσι δι' ἡμᾶς τὴν θείαν δικαιοσύνην, τὸ αἷμα, ὅπου ἤθελον χύσῃ ὅλοι ἐκεῖνοι ἄγγελοι, δὲν ἤθελε φθάσει· ὡς αἷμα κτισμάτων, ἤθελ' ἦτον πεπερασμένης, ἐλλειποῦς καὶ ὀλίγης τιμῆς, ἐνῶ τὸ χρέος μας πρὸς τὸν Θεὸν ἦτον ἄπειρον *«ἔδει τοίνυν δυοῖν θάτερον - θεολογεῖ ὁ ἅγιος Πρόκλος - ἢ πᾶσιν ἐπαχθῆναι τὸν ἐκ καταδίκης θάνατον, ἐπειδὴ πάντες ἡμαρτον· ἢ τοιοῦτον δοθῆναι πρὸς ἀντίδοσιν τίμημα, ὃ τῷ χρέει ἱκανὸν ὑπῆρχε δικαίωμα πρὸς παράτασιν. Ἄνθρωπος μὲν σῶσαι οὐκ ἠδύνατο· ὑπέκειτο γὰρ τῷ χρέει τῆς ἀμαρτίας. Ἄγγελος δὲ ἐξαγοράσασθαι τὴν ἀνθρωπότητα οὐκ ἴσχυεν, ἠμπορεῖ γὰρ τοῦ τοιοῦτου λύτρου. Ἄνθρωπος ψιλὸς σῶσαι οὐκ ἴσχυεν, (ἀκολουθεῖ ὁ αὐτὸς Διδάσκαλος), Θεὸς γυμνὸς παθεῖν οὐκ ἠδύνατο»*. Ἐδῶ ἐχρειάζοντο δύο φύσεις, ἀνθρωπίνη καὶ θεία· οὐχὶ ἀνθρωπίνη μοναχῆ, διατὶ μὲ τὸ νὰ πάθῃ καὶ ἀποθάνῃ δὲν ἐδύνατο νὰ σώσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνη καὶ θεία ὁμοῦ, ἠνωμένα εἰς ἓνα πρόσωπον. Τοῦτο τὸ πρόσωπον ἔπρεπε νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπου εἶναι παθητὴ καὶ θνητὴ· ἀλλὰ διὰ τὴν θείαν φύσιν, ὅπου εἶναι ἀπείρου ἀξίας, ἐκεῖνο τὸ πάθος, ἐκεῖνος ὁ θάνατος, ἔπρεπε νὰ γένη καὶ ἔτσι ἔγεινεν. Ἦκουσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὴν δικαιοσύνην του, ὅπου ἐζήτηε ἐκδίκησιν ἐναντίον μας, διατὶ εἴμασθεν παραβάται τῆς ἐντολῆς του· *«ἐξαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα»*· μὰ ἤκουσε καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὴν εὐσπλαγχνίαν του, ὅπου ἐζήτηε συγχώρησιν δι' ἡμᾶς, διότι εἴμασθε πλάσματα τῶν χειρῶν του. *«Ζῶ ἐγώ, οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ»*. Ὁ Θεός, κριτὴς δίκαιος ὅπου θέλει νὰ φυλάξῃ τὸ πλάσμα του· τί νὰ κάμῃ; Κριτὴς καὶ Πατὴρ, καὶ Θεὸς καὶ πλάστης, ἠῦρεν ἢ ἄπειρός του σοφία ἓνα μέσον νὰ φυλάξῃ τὸν νόμον του καὶ νὰ φυλάξῃ τὸ πλάσμα του.

Ἐδῶ - εἶπε - χρειάζονται δύο φύσεις· Θεία καὶ ἀνθρωπίνη· ἅς δώσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν μίαν μὲ τὴν θνητὴν σάρκα, ἐγὼ δίδω τὴν ἄλλην μὲ τὸν Θεῖον Λόγον· ἀπ' αὐτὰς τὰς δύο φύσεις, καὶ ἀνθρωπίνην καὶ θείαν, ἅς γενηθῇ ἓνα πρόσωπον Θεανδρικόν· τέλειος ἄνθρωπος καὶ τέλειος Θεός. Τοῦτο ἅς πάθῃ, τοῦτο ἅς ἀποθάνῃ· ἀποθνήσκοντας ὡς ἄνθρωπος, τὸ αἷμα Του, ὅπου χύνεται, εἶναι ὡς τόσον πληρωμὴ, μὰ, ἐπειδὴ ἐτοῦτος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁμοῦ καὶ Θεός, τὸ αἷμα Του, ὅπου χύνεται, εἶναι μία **πληρωμὴ ἄπειρος**. Τέτοιας λογῆς εὐχαριστεῖται καὶ ἡ εὐσπλαγχνία μου, διατὶ μὲ τὸ αἷμα τούτου μόνοι τοῦ ἀνθρώπου, λυτρώνονται οἱ ἐπίλοιποι ἄνθρωποι· εὐχαριστεῖται καὶ ἡ δικαιοσύνη μου, διατὶ μὲ τὸ αἷμα τούτου τοῦ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, πληρώνεται τὸ ἄπειρον χρέος· καὶ ἐγὼ θέλω φανῆ καὶ κριτὴς δίκαιος καὶ πλάστης φιλόανθρωπος.

Αὐτὴ εἶναι λοιπὸν ἡ ἀφορμὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν χρειαν ἦτον νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἓνας Θεός, γενόμενος ἄνθρωπος, διὰ νὰ ἠμπορῇ ὡς ἄνθρωπος νὰ πληρώσῃ καὶ ὡς

Θεὸς νὰ πληρωθῆ σωστά. Ἐδῶ, λέγω πάλιν, χριστιανοί μου, ἐχρειάζοντο ὡσὰν δύο μάτια, δύο φύσεις· ἡμεῖς οἱ πταῖσται, οἱ παραβάται τῆς Θείας ἐντολῆς, ἐδώκαμεν, ὡσὰν τὸ ἓνα ὀμμάτι, τὴν ἀνθρωπότητα· ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἔδωκεν, ὡσὰν τὸ ἄλλο, τὴν θεότητα· μᾶς ἔγγιζεν ἡ τιμωρία τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ ἡ τιμωρία θανάτου ἐξηφανίσθη. Ἐπληρώσαμεν μὲ τὴν θεϊαν σάρκα, ἠνωμένην τῷ θείῳ Λόγῳ, καὶ ἐλυτρώθημεν μὲ τὸν θεῖον Λόγον, ἠνωμένον τῇ ἀνθρωπίνῃ σαρκί· εἶναι ὑψηλότατον νόημα τοῦ **μεγάλου Ἀθανασίου**· «*συνέβαιεν ἀμφοτέρω ἐν ταύτῳ γενέσθαι παραδόξως, ὅτι ὁ πάντων θάνατος ἐν τῷ κυριακῷ σώματι ἐπληροῦτο, καὶ ὁ θάνατος διὰ τὸν συνόντα Λόγον, ἐξηφανίζετο*»· ὡς ἄκρα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασις! Ἄλλ' ὦ Θεέ, **πολυέλεε καὶ πολυεύσπλαγχνε, καὶ διὰ τὴν σώσιν τὸν ἄνθρωπον, δὲν εἶχεν ἡ παντοδυναμία σου ἄλλον τρόπον, χωρὶς τὴν παραδῶσιν εἰς θάνατον τὸν μονογενῆ σου Υἱόν, τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ θεοῦ σου προσώπου;** Χωρὶς ἀμφιβολίαν ἐδύνατο ὁ Θεός, ἐνεργῶν ὡς παντοδύναμος, καθὼς μὲ ἓνα λόγον εἶπε καὶ πάντα ἐγένετο, ἔτσι ὁμοίως μὲ ἓνα λόγον νὰ εἰπῆ καὶ νὰ γένη ἡ τοῦ ἀνθρώπου σωτηρία. Ἐδύνατο καὶ χωρὶς καμμίαν πληρωμὴν νὰ μᾶς ἀφήσῃ τὸ ἄπειρον χρέος, ἐδύνατο καὶ χωρὶς τὸν θάνατον τοῦ ἰδίου του Υἱοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἐδύνατο καὶ χωρὶς τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ σβέσῃ τὴν φλόγα τῆς αἰωνίου κολάσεως· ἐδύνατο, ἀλλ' ἡμεῖς τέτοιας λογῆς δὲν ἠθέλαμεν γνωρίσει τοῦ Θεοῦ τὴν ἄπειρον δύναμιν, δὲν ἠθέλαμεν γνωρίσει τοῦ Θεοῦ τὴν ἄπειρον συγκατάβασιν. Ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ κάμῃ καὶ ὡς κριτῆς καὶ ὡς πατὴρ· νὰ δείξῃ καὶ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν φιλανθρωπίαν του πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅπου ἦτον ὁ παραβάτης τοῦ νόμου του, καὶ νὰ κάμῃ ὡσὰν κριτῆς, νὰ δείξῃ τὴν δικαιοσύνην του πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστόν, ὅπου ἦτον ὁ Υἱός του. Ἐλυπήθη περισσότερο τὸν ἄνθρωπον, παρὰ τὸν Μονογενῆ του Υἱὸν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀκόμη καὶ ὁ Ἀβραὰμ ἠθέλησε νὰ θυσιάσῃ τὸν μονογενῆ του υἱὸν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, μὰ ἰδέτε τὴν διαφορετικὴν τοῦ πράγματος ἔκβασιν. Ἐφθασεν ὁ Ἀβραὰμ εἰς τὸν διατεταγμένον τόπον, ἐτοίμασε τὸ θυσιαστήριον ἔβαλεν ἐπάνω τὰ ξύλα, ἀναψε ὑποκάτω τὴν φωτίαν καί, συμποδίζοντας τὸν υἱὸν του τὸν Ἰσαάκ, τὸν ἔρριψε ἐκεῖ· ἔπιασε τὴν μάχαιραν, ἐσήκωσε τὴν δεξιάν, ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου ἠθέλε νὰ κατεβάσῃ τὴν θανατηφόρον πληγὴν, εἶδεν ὁ Θεὸς καὶ εὐσπλαγχνίσθη· καὶ «*Ἀβραάμ, Ἀβραάμ - εἶπε - στάσου μὴ ἐπιβάλης τὴν μάχαιράν σου ἐπὶ τὸ παιδάριον, μηδὲ ποιήσης αὐτῷ μηδὲν*»· φθάνει με ἡ καλή σου προαίρεσις, ἃς ζῆ ὁ υἱός σου Ἰσαάκ, διὰ τὴν εἶναι πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν, ὅπου θέλω εὐλογῆσαι καὶ θέλω πληθύνει ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.

Καὶ τί παράδοξον, ἦτον, Θεέ μου, ἂν ὁ Ἀβραὰμ ἠθέλε θυσιάσει τὸν υἱὸν του διὰ τὴν ἀγάπην σου; ἐσὺ εἶσαι Θεὸς ὅ,τι κάμῃ διὰ σὲ ἓνας ἄνθρωπος, τὸ κάνει χρεωστικῶς καὶ ἀξίως· μὰ τί εἶναι ἓνας ἄνθρωπος; ἓνας μικρὸς σκώληξ τῆς γῆς, παραβάτης τῶν ἐντολῶν σου· καὶ τόσον τὸν ἀγαπᾷς, ὅπου θυσιάζεις τὸν υἱὸν σου διὰ τὴν ἀγάπην του; «*τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμηθήσκη αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπη*

αὐτὸν»; Δὲν εἶναι ἄλλο· τόση εἶναι τοῦ Θεοῦ ἡ συγκατάβασις· ἐλυπήθη τὸν υἱὸν ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ δὲν τὸν ἄφησε νὰ θυσιασθῆ, καὶ δὲν ἐλυπήθη τὸν ἴδιον τοῦ υἱόν, ἀλλὰ ἄφησε νὰ ἀποθάνῃ· «*τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο· ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν*»; παρέδωκε νὰ τὸν πωλήσωσιν οἱ μαθηταί του, νὰ τὸν ἀρνηθῶσιν οἱ φίλοι του, νὰ τὸν κρίνωσιν οἱ ἐχθροί του. Τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων, εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐθνικῶν, εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ἱερέων, εἰς τοὺς ἐμπαιγμοὺς τῶν στρατιωτῶν, εἰς τὸ μῖσος καὶ εἰς τὴν μανίαν ἐνὸς ἀχαρίστου λαοῦ, ὅπου ἐδίψα τὸ αἷμα του. Τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς ἐμπτυσμούς, εἰς τὰ ραπίσματα, εἰς τὰς μάστιγας, εἰς τὰς ἀκάνθας, εἰς τὸν σταυρόν, μὲ ἓνα τρόπον, ὅπου δὲν τὸν ἐλογίασεν ὡσὰν υἱόν, ἀλλ' ὡσὰν ἓνα ἁμαρτωλόν, μάλιστα ὡσὰν αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ κρίνῃ ὡσὰν πταισμένην τὸν υἱὸν καὶ νὰ ἀθώωσῃ τὸν πταισμένην ἄνθρωπον· διὰ νὰ παιδεύσῃ τὸν ἀναμάρτητον, καὶ νὰ δικαιώσῃ τὸν ἁμαρτωλόν· διὰ νὰ πληρώσῃ εἰς ἐκεῖνον ὅλην τοὴν θείαν δικαιοσύνην, διὰ νὰ χύσῃ εἰς τοῦτον ὅλον τοῦ τὸ ἄπειρον ἔλεος· εἶναι νόημα τοῦ Παύλου «*τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ*»· **Ὡ ἄκρα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασις!**

Τοιαύτη ἦτον ἡ διάθεσις τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν· ποία δὲ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα; Μία ἄκρα ὑπακοή· «*ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου*». Καὶ τῆς μὲν ἄκρας ταπεινοφροσύνης δίδει τὸ πρῶτον σημάδι εἰς τὸ ἐστρωμένον ἀνώγειον· ἐδῶ τὴν πρώτην φορὰν φαίνεται ἐν δούλου μορφῇ, πλύνει μὲ τὰ ἴδια τοῦ χέρια τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ δίδει τὸν ἑαυτὸν τοῦ τροφῆν τοῖς μαθηταῖς εἰς τὸ Μυστήριον. Τῆς δὲ ἄκρας ὑπακοῆς, εἰς τὸν κῆπον Γεσθημανῆ· ἐδῶ, ἀγκαλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος δείχνων ὅλη τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως, λυπεῖται, μὲ μίαν λύπην τόσον βαθεῖαν, ὅπου τοῦ ἤφευρεν ἕως θανάτου τὴν ψυχὴν· ἀγωνίζεται μὲ ἓναν ἀγῶνα τόσον πολύν, ὅπου τὸν ἔκαμεν νὰ ἐβγάλῃ ιδρώτα ὡσὰν αἷμα περισσόν, εἰς τόσον ὅπου ἔτρεχεν ἕως εἰς τὴν γῆν· πίπτει μὲ τὸ πρόσωπον κάτω καὶ μὲ τὴν ψυχὴν εἰς τὰ χεῖλη παρακαλεῖ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ δοκιμάσῃ τὸ πικρὸν ἐκεῖνο τοῦ θανάτου ποτήριον· μ' ὅλον τοῦτο, ὑπῆκοος μέχρι θανάτου εἰς τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς. «*Πάτερ - λέγει - οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου*». Στρεφόμενος πρὸς τοὺς τρεῖς μαθητάς, ὅπου ἤνυρε καθεύδοντες, τοὺς ἐξυπνεῖ καὶ «*ἐγείρεσθε, ἄγωμεν*» εἶπεν, ἐκεῖ, ὅπου μᾶς κράζει τοῦ πατρὸς τὸ θέλημα καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ σωτηρία.

Τώρα τί περισσότερο νὰ θαυμάσωμεν, χριστιανοὶ; τὸν ὀρισμὸν τοῦ Πατρὸς, ὅπου ἀπεφάσισε τὸν Υἱὸν τοῦ εἰς θάνατον; ἢ τὴν ὑπακοὴν τοῦ Υἱοῦ, ὅπου τρέχει εἰς τὸν θάνατον μὲ τόσην προθυμίαν; οὐχί, καὶ εἰς τὸν ὀρισμὸν τοῦ πατρὸς καὶ εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Υἱοῦ, ἡμεῖς πρέπει νὰ θαυμάσωμεν τὴν **ἄκραν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν;**

Ὁ Θεός, διὰ νὰ λυτρώσῃ τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν τυραννίδα τῆς Αἰγύπτου, ἔστειλεν ἓναν ἄνθρωπον, τὸν Μωϋσῆν. Διὰ νὰ σγχωρῇ τὰς ἁμαρτίας τῶν Ἑβραίων, ἔκαμε καὶ

έχυνετο εἰς τὸ ὀλοκαύτωμα τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν, ὅπου ἦτον αἷμα τράγων καὶ μόσχων· μά, διὰ νὰ λυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὴν τυραννίδα τοῦ ἄδου, ἦλθεν αὐτὸς ὁ Ἰδιος προσωπικῶς· «ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη»· διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ἀμαρτίας μας, ἔχυσεν αὐτὸς τὸ Ἰδιον αἷμα· «οὐ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἔσωσεν ἡμᾶς». Τόσον πολῦτιμος εἶναι ἡ σωτηρία μας ὅπου ἀξίζει τὸ αἷμα ἐνὸς Θεοῦ. Μία μοναχὴ σταλαγματία τοῦ θείου αἵματος, εἶναι ὁ ἀκριβώτερος μαργαρίτης τοῦ παραδείσου· καὶ μία μοναχὴ σταλαγματία ἔφθανε, διὰ νὰ σβύσῃ ὅλας τὰς φλόγας τῆς αἰωνίου κολάσεως. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, τόσον πλουσιοπάροχα, ἐχύθη διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὅπου ἐχύθη ὅλον καὶ δὲν ἔμεινε μία σταλαγματία εἰς τὴν φλέβα τοῦ ἐσταυρωμένου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στοχασθῆτε καλὰ τοῦτο τὸ μέγα πρᾶγμα, χριστιανοί· Τοῦτος, ὁποῦ ἔπαθεν, ὁποῦ ἐσταυρώθη, ὁποῦ ἀπέθανεν, εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· τοῦτος ἔχυσε, διὰ νὰ μᾶς ἐξαγοράσῃ τὰς ψυχὰς ὅλον τὸ αἷμα· καὶ ἡμεῖς, ἀλλοίμονον! κρατοῦμεν ἀκόμη αἰχμαλώτους τὰς ψυχὰς· ἡμεῖς ἀκόμη δουλεύομεν τῇ ἀμαρτίᾳ· ἡμεῖς ἀκόμη δὲν ἤλθομεν εἰς ἐξομολόγησιν καὶ μετάνοιαν· καὶ λοιπὸν, τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματι μου; ἢμπορεῖ νὰ μᾶς εἰπῇ ὁ Σωτὴρ. Τόσον αἷμα, ὅπου ἔχυσα ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη μου· ἡ ἀγωνία, ὅπου ἔκαμα εἰς τὸν κῆπον· τόσον, ὅπου ἔτρεξεν ἀπὸ ὅλον μου τὸ σῶμα εἰς τὰς μάστιγας, ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου διὰ τὰς ἀκάνθας, ἀπὸ τὴν πλευράν μου διὰ τὴν λόγχην· τόσον αἷμα ἀπὸ τὰς πληγὰς τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν ἔπεσε ματαίως εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ τὸ καταπατοῦσιν οἱ ἄνθρωποι; τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματι μου!

Πατὴρ ἄναρχε, ἐγὼ ἔκαμα τὸ θέλημά σου τὸ ἅγιον, ἔπαθα, ἐσταυρώθηκα, παρέδωκα τὸ πνεῦμα, ἔχυσα ὅλον τὸ αἷμα διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν χριστιανῶν, μὰ οἱ χριστιανοὶ δὲν γνωρίζουσι τὸν σωτῆρα τους, δὲν θέλουσι τὴν σωτηρίαν τους, ἀγαποῦσι τὴν κόλασίν τους· λοιπὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους, ὅπου μὲ ἐσταύρωσαν, ὅπου μὲ ἔκαμαν νὰ ἀποθάνω, ζητῶ συγχώρησιν: «ἀφες αὐτοῖς»· διὰ τοὺς χριστιανούς, ὁποῦ μὲ ἔκαμαν νὰ ἀποθάνω δίχως ὄφελος τῶν πολλῶν, ζητῶ κρίσιν: «κρίνον αὐτοὺς ὁ Θεός»· ἡ δικαιοσύνη σου μὲ ἔκαμε νὰ χύσω τὸ αἷμα μου, ἡ δικαιοσύνη σου ἄς ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα μου.

Καὶ δὲν ἔχει καμμίαν ἀπολογίαν ἓνας χριστιανὸς ἀμετανόητος. «Ὁ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγησάμενος» λέγει ὁ Παῦλος· ὅσω τιμιωτέρα ἐστάθη ἡ ἐξαγορά του, τόσω βαρυτέρα θέλει εἶναι ἡ τιμωρία του.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἄς δοξάσωμεν τὸν Σωτῆρα· ἄς κάμωμεν μετάνοιαν· καὶ ἄς λάβωμεν τὴν ὠφέλειαν τοῦ πολυτίμου ἐκείνου αἵματος, ὁποῦ ἐχύθη δι' ἡμᾶς. Ἰδαμεν τίς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔπαθε, καὶ ἐθαυμάσαμεν μίαν ἄκραν συγκατάβασιν· ἄς ἰδῶμεν τί ἔπαθε, διὰ νὰ συμπονέσωμεν εἰς μίαν ἄκραν ὑπομονήν.

ΜΕΡΟΣ Β´

Ίδετε ποτέ, χριστιανοί, ένα μικρόν πλοiάριον μέσα εις πλατεϊαν θάλασσαν, μακρὰν ἀπὸ τὴν γῆν, ἐγκαταλελειμμένον ἀπὸ πᾶσαν τέχνην καὶ βοήθειαν, πολεμούμενον ἀπὸ ἐναντίους καὶ σφοδροτάτους ἀνέμους, συχνοδαρμένον ἀπὸ ἄγρια κύματα, ὅπου τέλος πάντων καταποντίζεται εἰς τὸν βυθὸν; τέτοιας λογῆς στοχασθῆτε νὰ βλέπετε εἰς τὴν αἱματώδη θάλασσαν τῶν πικροτάτων παθῶν, τὸν μονογενῆ υἱὸν τῆς Παρθένου, μακρὰν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς ἠγαπημένης του μητρός· ἐγκαταλελειμμένον ἀπὸ τὸν ἄναρχον Πατέρα του, ὅπου μίαν φοράν παρέδωκεν αὐτόν· μοναχόν, χωρὶς τὴν βοήθειαν καὶ συντροφίαν τῶν μαθητῶν, ὅπου τὸν ἀφῆκαν καὶ ἔφυγον.

Μά, ὄχι· ἐγὼ βλέπω ἕναν του μαθητῆν, ὅπου ἔρχεται μὲ πλῆθος πολὺ στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν, μὲ ἄρματα, μὲ φανούς, μὲ λαμπάδας, πλησιάζει, τὸν ἀγκαλιάζει, τὸν φιλεῖ· εἰς καλὴν ὥραν ἦλθες, φίλε καὶ πιστὲ μαθητά, νὰ παρηγορήσης τὸν λυπημένον, νὰ συντροφεύσης τὸν ἐγκαταλελειμμένον Διδάσκαλον· μὰ - εἶπε μου - τί καλὸν μήνυμα φέρεις ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῶν ἀρχιερέων; «*Φίλε ἐφ' ᾧ πάρει*»; τοὺς ἐκατάπεισες τάχα νὰ ἀφήσωσιν εἰς εἰρήνην ἕνα θειότατον ἄνθρωπον, ὅπου δὲν ἔδωκε κανένα σκάνδαλον, μάλιστα ἔκαμε χιλίας εὐεργεσίας εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς Ἰερουσαλήμ; ἢ τάχα ἐξάνοιξες πῶς τοῦ μελετοῦσι κανένα μεγάλον κακὸν καὶ ἦλθες μὲ τόσην παράταξιν νὰ τοῦ δώσης βοήθειαν; Δὲν ἀποκρίνεσαι; Νὰ σὲ ἰδῶ καλύτερα ποῖος εἶσαι; Ἄχ! ἐσὺ εἶσαι, ὁ **Ἰούδας ὁ προδότης**, ὁ ἀποστάτης ἀπόστολος, ὁ δόλιος μαθητῆς· ἐσὺ εἶσαι, ὁποῦ τὸν ἐφίλησες τώρα, καὶ ἔρχεσαι νὰ τὸν παραδώσης; ὦ μεγάλη ἀχαριστία τοῦ Ἰούδα! ὦ μεγάλη συμφορὰ τοῦ Χριστοῦ.

Χριστιανοί, λέγουσι πῶς, ὅταν Ἰούλιος ὁ Καῖσαρ εἶδε τοὺς φονεῖς, ὅπου ἦλθον νὰ τὸν φονεύσουν μέσα εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ ἐξάνοιξεν ἀνάμεσα εἰς ἐκείνους τὸν Βροῦτον, ὅπου ἠγάπα ὡς υἱόν· «*καὶ σὺ τέκνον*»; τοῦ εἶπε· καὶ μὲ τοῦτο ἐσκέπασε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν χλαμμύδα του, διὰ νὰ μὴ βλέπη τόσην ἀχαριστίαν, τὴν ὁποίαν ἐτρόμαξε περισσότερο ἀπὸ τὸν θάνατον. Καὶ **πόσην λύπην θὰ ἔλαβε ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Ἰούδα**; καὶ σὺ τέκνον; θὰ ἔλεγε· καὶ σὺ μαθητά μου; καὶ σὺ, ἀπόστολέ μου, εἰς τὴν συντροφίαν τῶν ἐχθρῶν μου; μάλιστα καταφυγὴ τῶν ἐχθρῶν μου καὶ μὲ προδίδεις εἰς θάνατον; «*Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως*»; Ἀλλὰ εἰς τὴν μεγάλην ἀχαριστίαν τοῦ προδότου μαθητοῦ, εἶναι καὶ μεγάλη καταφρόνησις τοῦ προδομένου διδασκάλου. Ἐπροδόθησαν καὶ ἄλλοι, ἐπώληθησαν καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ καθὼς ἐπροδόθη καὶ ἐπώληθη ὁ Χριστός, ἄλλος οὐδεὶς. Ἐπρόδωσεν ὁ Βροῦτος τὸν Καῖσαρα, μὰ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος· ἐπρόδωσεν ὁ Ἰούδας τὸν Χριστόν, ἀλλὰ διὰ τριάκοντα ἀργύρια· τόσον ἐνομοθέτησεν ὁ Μωϋσῆς νὰ πληρώνεται ὁ φόνος ἐνὸς δούλου. Κακὸν παράδειγμα, ὅπου ἄφησες, ὦ Ἰούδα, νὰ πωλῆται διὰ φιλαργυρίαν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ὁ Χριστός, ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς νὰ πραγματεύωνται τὰ μυστήρια. Ἐπώλησαν οἱ ἀδελφοὶ τὸν Ἰωσήφ, μὰ διὰ νὰ μὴ λάβῃ θάνατον· ἐπώλησεν ὁ Ἰούδας τὸν Χριστόν, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβῃ θάνατον· «*ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι*»· ἂν δὲν λογίζεται ὡς υἱὸς Θεοῦ,

υπομονή, δὲν εἶναι ἀκόμη φανερὰ γνωρισμένος· μά, κἂν νὰ ἐλογίζεται ὡς υἱὸς ἐνὸς ἀνθρώπου! οὐδὲ τοῦτο· λογίζεται ὡσὰν ἓνα ἄλογον ζῶον, διωρισμένον εἰς τὴν σφαγὴν.

Διψοῦσι τὸ αἷμά του οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ Συνέδριον ὅλον, συνηγμένοι εἰς τὰ παλάτια Ἄννα καὶ Καϊάφα, ὅπου, συρμένος ἀπὸ ὅλην τὴν σπεῖραν, παραστέκεται διὰ νὰ κριθῆ ὁ Ἰησοῦς. Οἱ κριταὶ ἐχθροί, οἱ μάρτυρες ψευδεῖς, ποίαν ἀπόφασιν ἀναμένομεν; «Ἐνοχος θανάτου ἐστίν»· ἐνοχος θανάτου ἐστὶ; καὶ λοιπὸν ἄς πεθάνῃ μὰ τίς χρεῖα εἶναι νὰ τὸν πτύουσι εἰς τὸ πρόσωπον; νὰ τὸν κολαφίζουν, νὰ τὸν ραπίζωσι; καί, διὰ περισσότερον περιγέλοιον, νὰ τοῦ σφαλίζωσι τὰ μάτια; καί, προσθέτοντες τὰς ὕβρεις τῆς βλασφήμου γλώσσης εἰς τὰς βαρυματίας τῆς ἱεροσύλου δεξιᾶς, ἐρωτοῦσιν εἰς κάθε ράπισμα: «*προφήτευσον ἡμῖν (λέγοντες), Χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε*»; Σταθῆτε, ὦ ὑπηρέται τοληροί, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ τὸν ἐρωτήσω: Ἰησοῦ μου, Λυτρωτά μου, ὅπου ἐκαταστήθης καὶ ἐγεινες παίγνιον τῶν ἀνθρώπων, διατὶ τώρα ἔχεις τὸ πρόσωπον, ὡσὰν σκεπασμένον μὲ τὸ κάλυμμα τῆς πίστεως, «*προφήτευσον ἡμῖν· τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε*»; προφήτευσον ἡμῖν ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου συχνότερα σὲ κολαφίζει, Ἰουδαῖος ἢ αἰρετικὸς ἢ ὀρθόδοξος; προφήτευσον ἡμῖν· τίνος εἶναι ἐκεῖνο τὸ χέρι, ὅπου σοῦ δίδει τὸ βαρύτερον ράπισμα; εἶναι χέρι σκανδαλοποιῶ ἱερέως ἢ ἀνευλαβοῦς λαϊκοῦ; εἶναι χέρι πόρνης ἀσελγοῦς ἢ νέου ἀκολάστου; εἶναι χέρι ἀδίκου κριτοῦ ἢ πλουσίου πλεονέκτου; εἶναι χέρι φονέως αἰμοβόρου ἢ κλέπτου ἄρπαγος; προφήτευσον ἡμῖν· τί σοῦ πονεῖ περισσότερον; τὰ ραπίσματα τῶν Ἰουδαίων ἢ αἱ ἀμαρτίαι τῶν χριστιανῶν; Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς μου τώρα δὲν ὁμιλεῖ, σιωπᾷ, καὶ εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄφωνος ἀμνός, ὁποῦ προεῖπεν ὁ Ἡσαΐας.

Ἀλλὰ θέλετε νὰ προφητεύσω ἐγὼ; Περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἀναρίθητα ραπίσματα, ὅπου τοῦ δίδουσιν οἱ ὑπηρέται τῶν ἀρχιερέων, τοῦ κακοφαίνονται τρία, ὅπου τοῦ δίδει ἓνας του μαθητῆς, **ὁ Πέτρος**, ὅπου τρεῖς φοραῖς τὸν ἀρνεῖται· «*οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον*». **Ὁ Πέτρος** ἢ πέτρα τῆς πίστεως, ἔγεινε πέτρα σκανδάλου· αὐτὴ εἶναι ἡ μοναχὴ πέτρα, ὅπου ἐρράγη, καὶ πρὶν νὰ ἀποθάνῃ ὁ Χριστός, ὅτε τρεῖς ἠρνήθη τὸν διδασκαλον· μὰ πάλιν ἐρράγη εἰς τὴν συντριβὴν καὶ ἐγνώρισε τὸν διδάσκαλον. Καθὼς ἐκείνη ἡ πέτρα εἰς τὴν ἔρημον κτυπημένη μὲ τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, ἔτσι ἐτούτη συντετριμένη μὲ ἓνα βλέμμα τοῦ Ἰησοῦ· μὲ ταύτην τὴν διαφορὰν, πὼς ἀπὸ ἐκείνην ἔτρεξε νερὸν γλυκὸ ὡσὰν μέλι, ἀπὸ ἐτούτην δὲ ἔτρεξαν πικρότατα δάκρυα· «*ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς*». Δίκαιον ἔχεις, ὦ Πέτρε, νὰ κλαίης ἀπαρηγόρητα, πάλιν μακάριος ἐσὺ, ὁποῦ καθὼς **ἐστάθης γλήγορος εἰς τὸ νὰ ἀρνηθῆς, ἔτσι ἐστάθης καὶ γλήγορος εἰς τὸ νὰ μετανοήσης, μίαν ὥραν ἐστάθης εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἔκλαυσες ὅλην σου τὴν ζωὴν. Ἄθλιοι ἡμεῖς, ὁποῦ εἴμασθην τόσοι γλήγοροι εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ τόσοι ἀργοὶ εἰς τὴν μετάνοιαν· ἡμεῖς ἀμαρτάνομεν ὅλην μας τὴν ζωὴν καὶ δὲν κλαίομεν μίαν ὥραν.**

Μὰ ἐγὼ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν τοῦ Πέτρου καταλαμβάνω πὼς ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε τρεῖς, ὅπου ἦτον τὸ σημάδι τῆς μετανοίας του· καὶ λοιπὸν ἐξημέρωσεν, ἤνοιξε τὸ

Πραιτώριον τοῦ Πιλάτου. Ἐδῶ ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Καϊάφα φέρεται δεμένος ὡσὰν κατάδικος ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ χέρια τῶν ἱερωμένων, μέσα εἰς τὰ σπίτια τῶν ἀρχιερέων κακὰ, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ χέρια τῶν λαϊκῶν, μέσα εἰς τὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων χειρότερα. Ὡ ἀσύγκριτος δυστυχία τοῦ Ἰησοῦ! ποὺ ποτέ δὲν εὐρίσκει καταφυγὴν καὶ βοήθειαν, ὁλοῦθεν καταφρόνησιν καὶ τιμωρίαν. Ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, Ἰουδαῖοι καὶ ἄρχοντες καὶ δοῦλοι, κριταὶ καὶ στρατιῶται, νέοι καὶ γέροντες, κάθε τάξις, ὅλος ὁ λαὸς τὸν κατακρίνουσι ὡς πταίστην, ὅλοι τὸν θέλουσι ἀποθαμένον, ὅλοι φωνάζουσι: «*σταύρωσον, σταύρωσον αὐτὸν*»· ἓνας Βαραββᾶς ληστής ἐπίσημος, προτιμᾶται ἀπὸ τὸν ἄπταιστον Ἰησοῦν, διὰ τὸν ὁποῖον μία εἶναι ὁλονῶν ἡ γνώμη καὶ ἡ φωνή: «*σταυρωθήτω*»· ἐξίσταται εἰς τόσην ὀργὴν ὁ ἡγεμὼν καὶ θέλει νὰ μάθη ποῖον εἶναι τὸ πταίσιμόν του, ὅθεν: «*τὸ ἔθνος τὸ σὸν - λέγει - καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί, τί ἐποίησας*»; Οὐχί, Πιλάτε ἐσὺ μόνος εἶσαι ξένος ἐδῶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ δὲν ἤξεύρεις τί ἔκαμεν ὁ Ναζωραῖος ἐτοῦτος; «*Τί ἐποίησας*»; ἐγὼ νὰ σοῦ εἰπῶ· τυφλοὺς ἐφώτισε, λεπροὺς ἐκαθάρισε, παραλύτους ἀνώρθωσε, νεκροὺς ἀνέστησε, λαοὺς πεινασμένους ἐχόρτασε, ψυχὰς πλανεμένας ἐδίδδαξεν· αὐτὸ εἶναι τὸ πταίσιμόν του. «*Τί ἐποίησας*»; ἐρώτησαι τοὺς λαοὺς, ὁποῦ ἐκστατικοὶ ἤκουον τὸ θεῖον του κήρυγμα· ἐρώτησαι μίαν Σαμαριτίν, ὁποῦ μὲ ἓνα του λόγον, ἀπὸ πόρνη ἔγεινε παρθένος· μίαν Μαγδαληνήν, ὁποῦ ἀπὸ ἀμαρτωλὸς ἔγεινε ἀπόστολος· ἓνα Ζακχαῖον, ὅπου ἀπὸ πλεονέκτης ἔγεινε ἐλεήμων· ἓνα Ματθαῖον, ὅπου ἀπὸ τελῶνης ἔγεινε εὐαγγελιστής· ἐρώτησε ἓνα Λάζαρον, ὁποῦ ἀκόμη ζῆ, τὸν ὁποῖον ἐξ ἡμέρας εἶναι, ὁποῦ ἀνέστησε τεταρταῖον· ἐρώτησε τοὺς παῖδας τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου τὸν ἐπροϋπάντησαν μετὰ βαΐων καὶ κλάδων, ψάλλοντες τὸ Ὡσαννά. «*Τί ἐποίησας*»· ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ ὁμιλήσωσι καὶ ἡ θάλασσα καὶ οἱ ἄνεμοι, ὁποῦ τὸν ὑπήκουσαν, καὶ οἱ ἴδιοι δαίμονες, οἱ ἐχθροὶ του, ὁποῦ τὸν ὠμολόγησαν Υἱὸν Θεοῦ. «*Τί ἐποίησας*»· καὶ τί δὲν ἔκαμεν, ὦ Πιλάτε; ἂν εἶχες νοῦν νὰ ἐκαταλάβανες τὴν ὑψηλὴν μας θεολογίαν, ἐγὼ σοῦ ἔλεγα: πὼς τοῦτος εἶναι ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ προανάρχου Πατρός, «*δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο*»· ὅπου ἔκαμεν ὅσα βλέπεις καὶ ὅσα δὲν βλέπεις, τὴν γῆν μὲ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα· τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ ἄστρα καὶ μὲ τὸν ἥλιον· ὁποῦ ἔκαμε τοὺς ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους καὶ ἐσὲ τὸν ἴδιον, ὦ Πιλάτε· **ἓνα μόνον πράγμα δὲν ἔκαμε, τὴν ἀμαρτίαν**· «*ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ*». Τοῦτο τὸ ἤξεύρει καὶ ὁ Πιλάτος καὶ τὸ λέγει φανερὰ εἰς ἐπήκοον παντὸς τοῦ λαοῦ: «*οὐκ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν*»· καὶ μ' ὅλον τοῦτο... παράνομα κριτήρια τῆς γῆς, κρίσεις ἄδικοι τῶν νιῶν τῶν ἀνθρώπων, δὲν φθάνει νὰ εἶναι ἄπταιστος, ὅταν πέφτη εἰς τὰ χέρια ἐνὸς ἀδίκου κριτοῦ, ὅπου ἔχει τὰ ἴδια τέλη, ὁποῦ φοβεῖται μὴ χάσῃ τὴν φιλίαν τοῦ Καίσαρος.

Ὁ ἄπταιστος Ἰησοῦς μαστιγώνεται καί, ἂν ἐρωτήσῃ τὴν ἀφορμὴν, ὁ ἴδιος κριτῆς ἀποκρίνεται· διατὶ «*οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν*»· ὦ ἐλεεινὸν θέαμα! νὰ βλέπῃ τινὰς ἓνα Υἱὸν Θεοῦ, ὁποῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναβάλλεται τὸ φῶς ὡς ἱμάτιον, γυμνὸν εἰς τὰ μάτια καὶ στρατιωτῶν, ὁποῦ ἐμπαίζουσι, καὶ Ἰουδαίων, ὁποῦ βλασφημοῦσιν! Αὐτοὶ ἄρματώνουσι τὴν ἀπάνθρωπον δεξιὰν μὲ τὰς μάστιγας· δέρνουσι, πληγώνουσι, καταξοσκλοῦσι τὰς καθαρωτάτας σάρκας τοῦ θείου Ἐμμανουήλ, ὁποῦ τρέμει,

ιδρώνει, ὀλιγοψυχεῖ ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ χυνομένου αἵματος. Καὶ τέτοια βάσανος δὲν ἐτύχαινε ἐμὲ; **τέτοια μάλιστα, δὲν ἔπρεπε νὰ δέρνουσι τὰς σάρκας μου, ὅπου ἔπαισαν μὲ χιλίων λογιῶν ἀμαρτίας; τόσον αἷμα δὲν ἔπρεπε νὰ τρέξη ἀπὸ τὸ κορμί μου, διὰ νὰ πλύνη τὰς ἀκαθαρσίας μου;** Ἄγγελοι, Σεραφίμ, δράμετε τὸ ὀγληγορώτερον σκεπάσατε τὰ ἀμώμητα ἐκεῖνα μέλη, κρύψετε τὰ ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν τὰ ἀκάθαρτα βλέμματα.

Μὰ ἐγὼ βλέπω καὶ τὰ ἐσκέπασαν μὲ κόκκινην χλαμύδα, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ στρατιῶται τὸν ἐνδύουσι διὰ παίγνιον, ὡς βασιλέα τῶν Ἰουδαίων. Τοῦ βάνουσι, ὡσὰν βασιλικὸν διάδημα, ἓνα ἀκάνθινον στέφανον, ὅπου τοῦ κεντᾶ καὶ πληγώνει βαθεῖα τὴν κεφαλή. Τοῦ δίδουσι βασιλικὸν σκῆπτρον ἓνα κάλαμον, τὸν ὁποῖον συχνοπαίρνουσι ἀπὸ τὰ χέρια του, διὰ νὰ δέρνουσι τὴν κεφαλὴν του. Γουατίζουσι ἐμπρὸς του, ἐμπαίζοντές τον ὡς ἓνα μωρόν, καὶ τὸν χαιρετοῦσι μὲ ἐμπυτσοὺς καὶ ραπίσματα· «*χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων*». Δὲν ἐσφάλετε, ὄχι, ὡς ἀσεβεῖς· θέλοντες νὰ κάμετε ἓνα πλαστὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, ἐκάματε τὸν ἀληθινὸν βασιλέα τῶν χριστιανῶν. Ἡ βασιλεία τοῦ Ἰησοῦ μας Χριστοῦ, δὲν εἶναι, ὄχι, βασιλεία ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· τέτοιον βασιλέα καταφρονημένον καὶ βασανισμένον προσκυνοῦμεν ἡμεῖς, διατὶ καυχώμεθα εἰς τὰς καταφρονήσεις καὶ εἰς τὰ βάσανα. Μὲ τέτοιαν ὄνειδιστικὴν χλαμύδα τὸν θέλομεν, διατὶ τὸ ὄνειδος μας εἶναι δόξα καὶ τιμὴ· μᾶς ἀρέσει ὁ ἀκάνθινός του στέφανος διατὶ μᾶς ἀρέσει ἡ θλιψίς καὶ στενοχώρια. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχη ἄλλο σκῆπτρον, παρὰ ἓνα ἐλαφρὸν κάλαμον, διότι δὲν ὀρεγόμεθα βάρος περιουσίας βιοτικῆς. Δὲν ἐσφάλετε ὄχι, ὡς ἀσεβεῖς, καὶ μὴ θέλοντες ἐχειροτονήσατε τὸν βασιλέα τῶν μαρτύρων μας καὶ ἀσκητῶν μας, ποὺ θέλουσι πολιτεύσειν τὸν οὐρανόν. Ἄχ! καὶ νὰ ἠξεύρετε πῶς τέτοιον βασιλέα, ὅπου τώρα ἐμπαίζετε, θέλουσι προσκυνήσει ὅλοι οἱ βασλεῖς τῆς γῆς. Νὰ ἠξεύρετε πῶς ὑποκάτω ἐκείνης τῆς ξεσχισμένης χλαμύδος, ὅπου τοῦ ἐβάλετε, θέλουσι ὑποταχθῆ εἰς προσκύνησιν πάντα τὰ ἔθνη. Νὰ ἠξεύρετε πῶς ἐκεῖνα τὰ ἀκάνθια, μὲ τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπλέξατε στέφανον, θέλουσι γίνεαι βέλη κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀγίας μας πίστεως. Νὰ ἠξεύρετε, πῶς μὲ ἐκεῖνον τὸν ἐλαφρὸν κάλαμον, ὅπου τοῦ ἐδώκατε, θέλει καταβάλλει καὶ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ τοὺς ναοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν.

Χριστιανοί, ὅπου μὲ ἀκούετε, δὲν εἶναι ἔτσι; τοιοῦτος σωστὰ εἶναι ὁ βασιλεὺς, τοῦ ὁποίου ἡμεῖς εἴμεσθαι δοῦλοι. Βασιλεὺς τῶν πόνων καὶ τῆς ὑπομονῆς, καὶ ἰδέτε τον, ὅπου προβαίνει φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον, συντροφιασμένος ἀπὸ τὸν Πιλάτον, ὅπου τὸν δείχνει εἰς τὰ μάτια ὅλης τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ λέγει: «*Ἴδε ὁ ἄνθρωπος*». Κρατήσατε τὰ δάκρυά σας, δὲν θέλω νὰ κλαύσετε· θέλω νὰ προσκυνήσατε τὸν βασιλέα ἡμῶν. «*Ἴδε ὁ ἄνθρωπος*». Πάτερ οὐράνιε, τοῦτος ὁ ἄνθρωπος, ὅπου δὲν ἔχει οὔτε εἶδος, οὔτε κάλλος, εἶναι ὁ μονογενὴς σου Υἱός, ὅπου «*ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησας*»; Ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, τοῦτος ὁ ἄνθρωπος, ὁ πολυπαθής, εἶναι ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, τοῦ ὁποίου ψάλλετε ἀκατάπαυστα τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἐν οὐρανοῖς; «*Ἴδε ὁ ἄνθρωπος*». Ποῦ εἴσθε, προφηταί, νὰ ἰδῆτε τὴν προσδοκίαν τῶν ἐθνῶν, τὸν βασιλέα

τοῦ Ἰσραήλ, τὸν ἐπιθυμημένον Μεσσίαν; ποῦ εἴσθε, Ἀπόστολοι, νὰ ἰδῆτε τὸν Θεὸν καὶ διδάσκαλον; ποῦ εἶσαι, μήτηρ γλυκυτάτη Μαρία, νὰ ἰδῆς τὸν μονάκριβόν σου υἱόν; «*Ἴδε ὁ ἄνθρωπος*». Ἴδετε, ἱερεῖς, τὸν ἄκρον ἀρχιερέα σας· ἴδετε, παρθένοι, τὸν νυμφίον σας· ἴδετε, ὀρφανοί, τὸν πατέρα σας· ἴδετε, πλανεμένοι τὸν ὁδηγόν· ἴδετε, ἀσθενησμένοι, τὸν ἰατρόν· ἴδετε, ἀμαρτωλοί, τὸν σωτήρα· ἴδετε χριστιανοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ γνωρίσατε τὸν βασιλέα ἡμῶν· Χαῖρε ὁ βασιλεύς, ὄχι τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ θεὸς σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν· ὁ αἰώνιος νυμφίος τῆς ἐκκλησίας μας. Ἐσὺ δὲν ἔχεις εἶδος καὶ μορφήν ἀνθρώπου, ἀλλ' ἡμεῖς τοῦτο τὸ πρόσωπον λατρεύομεν· φιλοῦμεν τὰ σχοινία τῶν χειρῶν σου, ὅπου μᾶς ἰάτρευσαν· καταφρονεμένος, πληγωμένος, αἱματωμένος, ἃς εἶσαι ὁ βασιλεὺς ἡμῶν· ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν. «*Ἴδε ὁ ἄνθρωπος*»· μὰ ὄχι, ἴδε ὁ Θεός· σὲ γνωρίζομεν διὰ ἄνθρωπον, ὅταν βλέπωμεν τὰ πάθη σου· σὲ γνωρίζομεν διὰ Θεόν, ὅταν βλέπωμεν τὴν εὐεργεσίαν σου· ἄνθρωπος ὁμοῦ καὶ Θεός, διατὶ πάσχεις καὶ σώζεις.

Μὰ φθάνει, σὲ παρακαλοῦμεν, ἕως ἐδῶ· ἴλεώς σοι, Κύριε, μὴ πάθης ἄλλο περισσότερο· φθάνει καὶ περισσεύει διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὅσον αἷμα ἔχυσες ἕως τώρα. Ἰησοῦ μου, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, διὰ νὰ μὴ σὲ ἀφήσω νὰ μισεύης, ἂν ἦτον δυνατὸν ἤθελα νὰ σὲ κρύψω μέσα εἰς τὴν καρδίαν μου. Μὰ, ἀλλοίμονο εἰς ἐμέ· αὐτὴ εἶναι ὅλη μολυσμένη ἀπὸ ἀμαρτίας καὶ φοβοῦμαι πῶς ἐσύ, ὁ καθαρῶτατος, παρὰ νὰ στέκης εἰς τὴν ἀκάθαρτόν μου καρδίαν, κάλιον θέλεις νὰ στέκης εἰς τὸν σταυρόν· καὶ πήγαινε εἰς τὸν Σταυρόν, ὅπου ἐγὼ σὲ ἀκολουθῶ μὲ τὰ δάκρυά μου καὶ μὲ τὸν λόγον μου.

Καὶ ὄντως Σταυρὸς εἶναι ὁ θάνατος, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ἀπεφάσισεν ὁ Πιλάτος· «*παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῆ*». Καὶ λοιπὸν μὲ φοβεροὺς ἀλαλαγμούς, μὲ μεγάλας χαράς, μὲ ἄπειρον πλῆθος λαοῦ, τὸν παίρνουσιν ἀπὸ τὸ πραιτώριον τοῦ Πιλάτου οἱ Ἰουδαῖοι· καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ φορτώνουσιν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ τρωματικὸν ξύλον τοῦ σταυροῦ· τὸν περνοῦσιν ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ φορτωμένον τὸ βάρος, ἀγωνισμένον ἀπὸ τὸν κόπον, στάζοντα ἰδρώτα ἀπὸ ὄλον τὸ κορμί, τὸν ἀνεβάζουσιν ἐπάνω εἰς τὸν Γοργοῦθ. Ποτίζουσι τὰ μαραμμένα του χεῖλη μὲ ὄξος καὶ χολήν· καί, ἐπειδὴ πολλὰ ὀλίγη ζωὴ ἔμεινεν ἀκόμη εἰς ἐκεῖνα τὰ πολυπαθῆ μέλη, σπουδάζουσι τὸ γρηγορότερον νὰ τελειώσωσιν τὸ παράνομον ἔργον. Τὸν ἐκδύουσι μὲ βίαν· τὸν ρίπτουσι εἰς τὴν γῆν, τὸν ἀπλώνουσιν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν, καρφώνουσι πρῶτον τὴν δεξιάν, τὴν ἀριστερὰν ὕστερα, καὶ τοὺς δύο πόδας, καὶ τέλος πάντων, μὲ χίλιας φοβεραῖς φωναῖς, συμπλεγμέναις μὲ ἄλλας τόσας βλασφημίας, τὸν σηκώνουσι ὑψηλὰ καὶ σταίνουσι τὸν Σταυρόν ἐπὶ τὸν καλούμενον Κρανίου τόπον. Δὲν φθάνει, ἀλλ' εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν σταυρώνουσι καὶ δύο ληστές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων διὰ νὰ μὴ λείψῃ εἰς τὴν ἄκραν βάσανον καὶ ἄκρα ἀτιμία· διὰ νὰ εἶναι διπλοῦν πάθος, καὶ σώματος καὶ ψυχῆς. Τοὺς πόνους τῆς σκληρᾶς ταύτης σταυρώσεως ἐκεῖνος μόνος ἔχει δύναμιν νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ, ὅπου μόνος ἔλαβεν ὑπομονὴν νὰ τοὺς δοκιμάσῃ. Λέγουσιν οἱ ἱεροὶ θεολόγοι, στοχαζόμενοι τὸ ἀγιώτατον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἦτον ὄχι ἔργον φύσεως, διατὶ

δὲν ἦτον τῆς θείας δυνάμεως ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός· διατὶ ἦτον ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ ἐκ τῶν καθαρῶν αἱμάτων Μαρίας τῆς ἀειπαρθένου, θεότευκτον κατοικητήριον μιᾶς ὀλοφώτου ψυχῆς· ὅπου ἔχει δηλαδὴ καὶ τὰς ἔξω αἰσθήσεις, καὶ τὰς ἔσω δυνάμεις εἰς μίαν ἄκραν τελειότητα. Λέγουσι· πὼς ὅλοι οἱ πόνοι ὁμοῦ, ὅπου ἔδοκίμασαν εἰς τὰς βασάνους οἱ μάρτυρες, δὲν εἶναι νὰ συγκριθῶσι ἕναν μόνον πόνον ἀπὸ ἐκείνους, ὅπου ἔδοκίμασεν εἰς τὰ πάθη τοῦ ὁ Χριστός. Εἶναι ὁμως ἀκόμη καὶ τοῦτο, πὼς εἰς ἐκείνους τοὺς πόνους τῶν μαρτύρων ἔστεκεν ἀοράτως ὁ Θεός, ὅπου τοὺς ἐδυναμωσε μὲ τὴν θείαν του χάριν· ὅθεν ἐκεῖνοι πολλακίς ἐχόρευον μέσα εἰς τὰς φλόγας, ἔχαιρον εἰς τὴν σφάγην καὶ ἡ ἐκεῖνοι ἦτον ὀλότελα ἀναίσθητοι εἰς τοὺς πόνους ἢ οἱ πόνοι ἦσαν πολλὰ ἐλαφροὶ εἰς ἐκείνην τὴν αἴσθησιν· ἀλλ' εἰς τοὺς πόνους, ὅπου ἔδοκίμασεν εἰς τὰ πάθη τοῦ ὁ Χριστός, παρέδωκεν αὐτὸν ὁ Θεός καὶ τρόπον τινὰ ὀλότελα τὸν ἐγκατέλειπε· τὸ λέγει ὡσὰν παραπονεμένος ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς: «*Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες*»; Ὅχι πὼς ἡ θεότης ἐγκατέλειπε κἂν μίαν στιγμὴν τὴν ἀνθρωπότητα, μὲ τὴν ὁποῖαν ἦτον ἀχώριστα ἠνωμένη ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ὑποστάσεως, ἀλλ' ὅσον εἰς τὰ πάθη, ἡ θεότης τέτοιας λογῆς ἄφησε μοναχὴν τὴν ἀνθρωπότητα νὰ πάσχη καὶ νὰ πονῆ, ὡσὰν νὰ μὴν ἦτον μετ' αὐτὴν ἠνωμένη ὀλότελα, διὰ νὰ μὴν ἔχη εἰς τὰ πάθη καμμίαν βοήθειαν, εἰς τοὺς πόνους καμμίαν παρηγορίαν· «*Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες*»;

Μὰ ἂν ὁ οὐράνιος Πατὴρ ἐγκατέλειπε τὸν Χριστόν, δὲν τὸν ἐγκατέλειπε ἡ ἀγαπημένη του Μήτηρ. Ἄχ, χριστιανοί! ἂν ἕνας σταυρὸς κρατῆ τὸν Χριστόν ὀπισθεν ἀπὸ τοὺς ὤμους του, ἡ παρουσία τῆς γλυκυτάτης μητρὸς εἶναι ἄλλος ἕνας σταυρὸς, ὅπου ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του. «*Εἰστήκει παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ*». Αὐτὴ στέκει, βλέπει, δὲν κλαίει, δὲν παραπονεῖται, καὶ βαστᾶ εἰς τὴν καρδίαν μὲ σιωπὴν ἐκείνην τὴν ρομφαίαν, ὅπου τῆς ἐπροεῖπεν ὁ Συμεών· στέκει ἐσταυρωμένη εἰς τὴν σταύρωσιν, μὰ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν γίνεται δεύτερος σταυρὸς τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἐγὼ δὲν ἤξεύρω, ποῖος βασανίζεται περισσότερο, ὁ υἱὸς ἢ ἡ μητέρα; καὶ ποῖος υἱὸς ἐγνώρισε τέτοιαν μητέρα; ἐθλίβετο ἡ μητέρα, συνεθλίβετο καὶ ὁ υἱός. Ἐδοκίμαζεν ὁ υἱὸς εἰς τὸ πάθος τοῦ τὴν θλίψιν τῆς μητρὸς, ἐδοκίμαζεν ἡ μητέρα σιμὰ εἰς θλίψιν τῆς τὸ πάθος τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐγίνετο εἰς τὸν υἱὸν καὶ εἰς τὴν μητέρα διπλὴ ἢ βάσανος, ὅπου ἔκανεν ἀπὸ τὸν πόνον τοῦ υἱοῦ καὶ ἀπὸ πόνον τῆς μητρὸς ἕνα μοναχὸν πόνον. Πόνον, ὅπου ἤρχετο ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ εἰς ἐκείνην τῆς μητρὸς καὶ ἐστρέφετο ἀπὸ τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς εἰς ἐκείνην τοῦ υἱοῦ· καὶ τέτοιας λογῆς ἐρχόμενος καὶ στρεφόμενος, ἐγένετο πάντα πλέον σφοδρὸς καὶ ἐξανάσπα καὶ τὰς δύο καρδίας, διὰ νὰ τὰς φέρῃ εἰς μίαν. Καὶ πέλος πάντων ἡ ἠθελε σύρει υἱὸν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς ἢ ἠθελε σύρει τὴν μητέρα εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ υἱοῦ, ἂν ὁ Ἰησοῦς μου, ὅπου ἠθελε νὰ ἀποθάνῃ μοναχός, χωρὶς συντροφίαν εἰς τὸν σταυρὸν δὲν ἠθελεν ἐμποδίσει· μὰ πῶς; Μὲ ἕνα δεύτερον πόνον, ἀκόμη ἀπὸ τὸν πρῶτον μεγαλύτερον, ἀναγκαζόμενος νὰ μὴν τὴν γνωρίσῃ, ἀλλ' ὡσὰν μίαν ξένην γυναῖκα, καὶ νὰ τῆς δώσῃ τὸν Ἰωάννην ὡσὰν ἄλλον υἱόν: «*Γύναι, ἴδε, ὁ υἱός σου· εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου*» Ἄλλ' ὧ σταυρωμένε Βασιλεῦ, τί ὑπομένεις; ἐχόρτασες ἕως τώρα, πίνοντας τὸ πικρὸν τοῦ θανάτου ποτήριον; ὄχι· διψῶ. Ἀπὸ ὅλα τὰ βασανισμένα μέλη,

ἡ γλῶσσα ἔμεινε ἀκόμη, καὶ ζητεῖ πάθος ξεχωριστόν· ὅθεν γεύεται ὄξος μεμιγμένον μὲ ὕσσωπον, ὕστερον σταλαγματίαν τοῦ πικροῦ ποτηρίου. «Ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· τετέλεσται». Καὶ ἐδῶ, ὡσὰν φρόνιμος οἰκονόμος, γνωρίζοντας πῶς ἐγγίζει ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του, κάνει εἰς τὴν καινὴν διαθήκην πλήρωμα καὶ τέλος εἰς τὴν παλαιάν. Καὶ ἀφίνει πρῶτον μὲν τῶν ἐχθρῶν του, τῶν Ἰουδαίων, τὴν **συγχώρησι**. «Πατὲρ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι». Ἀφίνει τῶν στρατιωτῶν, ὅπου ἐσταύρωσαν, τὰ ἱμάτια, τὰ ὁποῖα «διεμερίσαντο ἑαυτοῖς, βάλλοντες κλῆρον». Ἀφίνει τοῦ καλοῦ ληστοῦ, ὅπου τὸν ἐπαρακάλεσε καὶ εἶπε: «μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», τὸν παράδεισον· «ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσει ἐν τῷ παραδείσῳ». Ἀφίνει τοῦ Κεντυρίωνος, ὅπου τὸν ἐγνώρισεν: «ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος», τὴν θεογνωσίαν. Ἀφίνει τοῦ ἐνὸς μαθητοῦ, τοῦ Πέτρου, ὅπου τὸν ἠρνήθη καὶ ἐμετανοήσε, τὴν προτέραν χάριν τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος. Ἀφίνει τοῦ ἄλλου, τοῦ Ἰωάννου, τὴν ἐπιστάσιαν τῆς ἰδίας μητρὸς: «ἴδε ἡ μήτηρ σου». Ἀφίνει τῆς λυπημένης μητρὸς τὴν συντροφίαν τοῦ μαθητοῦ, «ἴδε ὁ υἱὸς σου». Ἀφίνει τῆς νύμφης τοῦ Ἐκκλησίας τὰ ἐπτὰ μυστήρια. Ἀφίνει τῶν τέκνων του, τῶν χριστιανῶν, τὸν Σταυρόν του, νὰ βαστώσιν εἰς ὅλην τους τὴν ζωὴν· ἀφίνει τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς τὸ πνεῦμά του: «Πάτερ εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου»· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μὲ τὴν συνηθισμένην ὑπακοήν· διατὶ «κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα». Ἐσὺ ἔμεινες νεκρὸς ἄφωνος, Θεῖε Λόγε, καὶ ἐγὼ κρατῶ πρὸς ὀλίγον τὸν λόγον μου, νὰ στοχασθῶσι τί ἔπαθες καὶ νὰ συμπονέσωσιν εἰς τὴν ἄκραν σου ὑπομονήν.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Νὰ ἀποθάνῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὁποίαν ἐδύνατο νὰ τὴν ἐνεργήσῃ μὲ κάθε τρόπον ὡς παντοδύναμος, αὐτὸ εἶναι μία ἄκρα συγκατάβασις. Νὰ ἀποθάνῃ μὲ ἓνα θάνατον, συντροφιασμένον ἀπὸ τόσον ὄνειδος καὶ ἀπὸ τόσον πάθος, ἐκεῖ ὅπου ἐδύνατο νὰ ἀποθάνῃ μὲ ἓνα θάνατον ἀπλοῦν, χωρὶς τόσον ὄνειδος καὶ χωρὶς τόσον πάθος, αὐτὸ εἶναι μία ἄκρα ὑπομονή. Μὰ τάχα διὰ ποῖον ἔδειξε τὴν ἄκραν συγκατάβασιν; τάχα διὰ ποῖον ἔλαβε ταύτην τὴν ἄκραν ὑπομονήν; Διὰ τὸν ἀνθρώπον, ὅπου ἦτον ἐχθρὸς· καὶ αὐτὴ εἶναι μία ἄκρα ἀγάπη.

Χριστιανοί, ὅταν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἔπαθεν, ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε δι' ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲν τὸν ἐγνωρίζαμεν διὰ Θεόν· ἡμεῖς ἐβλασφημούσαμεν τὸ ὄνομά του, ἡμεῖς ἐκαταπατούσαμεν τὸν νόμον του, ἡμεῖς ἐλατρεύαμεν ἄλλους θεοὺς, καὶ περιπλέον ἡμεῖς δὲν ἐκάναμεν καμμίαν ἀρετὴν· μάλιστα ἡμεῖς ἤμασθεν βυθισμένοι εἰς πᾶσαν κακίαν· καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἤμασθεν ἄξιοι τῆς ὀργῆς του, ἔνοχοι τῆς αἰωνίου κολάσεως, ὡς ἀμαρτωλοὶ «ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε». Νὰ ἀποθάνῃ ὁ πατὴρ διὰ τὸν υἱὸν ἢ ὁ υἱὸς διὰ τὸν πατέρα ἢ ὁ συγγενὴς

διὰ τὸν συγγενῆ, αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα, ὅπου τὸ ἐπιζητεῖ ἡ φύσις καὶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἔγεινε καμμίαν φοράν. Νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸν φίλον αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα, ὅπου τὸ ἐπιζητεῖ ἡ φιλία, καὶ σημάδι μιᾶς ἀγάπης, τῆς ὁποίας ὁμοία δὲν εὐρίσκεται, λέγει ὁ ἴδιος Χριστός· *«μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ»*· καὶ τοιαύτης φιλίας εὐρίσκονται ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους κάποια παραδείγματα. Μὰ **νὰ ἀποθάνῃ τινὰς διὰ τὸν ἐχθρόν του, τοῦτο δὲν ἐπιζητεῖ οὔτε ἡ φύσις, οὔτε ἡ φιλία**· τοῦτο ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀκόμη δὲν ἔγεινε· τοῦτο τὸ παράδειγμα δὲν ἠκούσθη ποτέ· μὰ τοῦτο γίνεται τοῦτο ἀκούεται μέσα εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, διατὶ **ὁ Θεὸς ἀπέθανε διὰ ἡμᾶς τοὺς ἐχθρούς του· εἶναι μία ἀγάπη ὑπὲρ φύσιν, ὑπὲρ λόγον, ὑπὲρ ἔννοιαν· ἀγάπη ἰδία τοῦ Θεοῦ**· *«συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς (μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος), ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν»*. Αὐτὴ εἶναι μία εὐεργεσία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δὲν ἠθέλαμεν δυνηθῆναι νὰ εὐχαριστήσωμεν ἀξίως, ἀνίσως καὶ ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς εἶχεν ἑκατὸν ζωὰς καὶ διὰ ἀγάπην Χριστοῦ παρέδιδε καὶ τὰς ἑκατὸν ζωὰς εἰς θάνατον. Ἀνίσως καὶ ἡμεῖς ἐζούσαμεν χιλίους χρόνους καὶ διὰ ἀγάπην Χριστοῦ ἐβαστάζαμεν εἰς ὅλους τοὺς χιλίους χρόνους τὸν Σταυρόν. Τέλος πάντων, ὅσα ἠθέλαμεν πάθη, τὰ ἐπάσχαμεν διὰ τὸν εὐεργέτην μας, ἐνῶ **ὅσα ἔπαθεν ὁ Χριστός, τὰ ἔπαθε δι' ἡμᾶς, τοὺς ἐχθρούς του**. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, **εἰς ἀνταμοιβὴν διὰ τὴν ζωὴν, ὅπου ἔχασε, δὲν ζητεῖ τὴν ζωὴν μας· διὰ τὸ αἷμα ὅπου ἔχυσε, δὲν ζητεῖ τὸ αἷμά μας· ζητεῖ, διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔδειξε, τὴν ἀγάπην μας**.

Καὶ μήτε τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ ἔχη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἕνας τόσον εὐεργέτης Θεός; καὶ λοιπὸν πῶς ἔχω νὰ σᾶς ὀνομάσω, ὧ ἄνθρωποι; Τυφλοῦς, ὅπου δὲν βλέπετε τόσον καλόν; ἀχαρίστους, ὅπου δὲν γνωρίζετε τόσην εὐεργεσίαν; σκληροκαρδίους, ὅπου δὲν μαλακώνεσθε εἰς τὴν ἀγάπην ἐνὸς Θεοῦ;

Ἐγὼ ἤξεύρω πῶς οἱ δαίμονες μοναχὰ εἶναι τόσον στερεοὶ εἰς τὸ κακόν, ἀμετάτρεπτοι ἀπὸ τὴν γνώμην τους, ὅπου εἶναι αἰώνιοι ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ποτὲ δὲν γίνονται φίλοι. Ἐσεῖς δὲν εἴσθε δαίμονες, μὰ πάλιν ἐσεῖς δὲν εἴσθε ἄνθρωποι· πρέπει νὰ εἴσθε τέρατα, συνθεμένα ἀπὸ φύσιν ἀνθρωπίνην καὶ ἀπὸ γνώμην δαιμονικὴν· ὅπου διὰ νὰ γενῆτε φίλοι τοῦ Θεοῦ πάντα ἠμπορεῖτε καὶ ποτὲ δὲν θέλετε. Ἐκεῖνος ἃς ἔγεινεν ἄνθρωπος, ἃς ἔπαθεν, ἃς ἐσταυρώθη, ἃς ἀπέθανεν, ἃς ἔχυσε ὅλον του τὸ αἷμα διὰ ἡμᾶς, ἐσεῖς δὲν τὸν θέλετε· ἄλλα τόσα νὰ πάθη, ἂν ἦτο δυνατὸν χίλιας φοραῖς, πάλι νὰ ἀποθάνῃ, δὲν σᾶς μέλει, δὲν τὸν θέλετε. Αὐταὶ δὲν εἶναι αἱ ἡμέραι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὸ πάθος, τὸν σταυρόν, τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ; ἀλλὰ ποῖος εἶναι ἀπὸ ἐσᾶς, ὅπου νὰ μετανοῆ ἀληθινὰ καὶ νὰ κλαίῃ πικρά, ὡσὰν ὁ Πέτρος; ποῖος εἶναι, ὅπου νὰ λέγῃ ἐκ καρδίας ὡς ὁ ληστής: *«μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»*; καὶ ποῖος μάλιστα δὲν εἶναι ὅπου τώρα διὰ φιλαργυρίαν νὰ μὴ πωλῆ τὸν Χριστόν, ὡσὰν ὁ Ἰούδας; ὅπου, μὲ κάθε λογῆς ἀμαρτίαν, νὰ μὴ τὸν προσηλώνη, ὡσὰν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Σταυρόν; Ποῖος δὲν εἶναι, ὅπου νὰ μὴν ἔχη σκοπόν, εὐθὺς ὅπου ἀναστηθῆ, πάλιν νὰ τὸν σταυρώσῃ πρᾶγμα, ὅπου καὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν

έτόλμησαν. Ὁ Χριστὸς κρεμάται ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἐκεῖνος ὁ χριστιανὸς κρεμάται ἀπὸ τὰς ἀγκάλας μιᾶς πόρνης. Ἄλλος τὴν ἄφησε, μὰ διὰ νὰ τὴν ξαναπάρῃ τὸ γρηγορότερον. Ἐκεῖνος οὔτε ἐγνοιάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ξένον πρᾶγμα· ἐτοῦτος δὲν ἐσυμπάθησε τὸν ἐχθρόν. Ποῖος δὲν ἐμετανόησε ὀλότελα· καὶ ποῖος ἐμετανόησε, μὲ σκοπὸν νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν προτέραν ἁμαρτίαν· καὶ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ; αὐτὸ δὲν ὠφελεῖ· καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ; Αὐτὸ καταπατεῖται. Μὰ, ὁ Χριστὸς δὲν ἀπέθανε, διὰ νὰ κάμῃ τοὺς ἐχθροὺς του φίλους, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς; αὐτοὶ δὲν θέλουσι, δὲν θέλουσι. Ἀμετανόητοι, σκληροκάρδιοι ἁμαρτωλοί, καὶ ἂν δὲν τὸν θέλετε διὰ φίλον, ἔχετε τὸν διὰ ἐχθρόν καὶ ἐγὼ θέλω νὰ σᾶς τὸν δείξω τοῦτον τὸν ἐχθρόν σας, διὰ νὰ πληρώσετε τὴν ἐπιθυμίαν σας: Ἴδέτε τον καὶ χαρῆτε, παρηγορηθῆτε, χορτάσετε· ἰδέτε τον ἄνδρες, ἰδέτε τον γυναῖκες, ἰδέτε τον ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, ἄρχοντες καὶ πένητες· ἰδέτε τον ὅλοι σας τοῦτον σας τὸν ἐχθρόν· τὸν θέλετε πλέον καταφρονημένον, πλέον βασανισμένον ἀπὸ ὅ,τι τὸν βλέπετε; Ἔσεῖς ἔπρεπε νὰ πάθετε τέτοιας λογῆς καὶ ἀκόμη νὰ μὴ πληρώσετε τὴν Θεῖαν δικαιοσύνην, ἀκόμη νὰ εἴσθε ἔνοχοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. Καὶ αὐτός, ἔπαθεν ὅλα, διὰ νὰ μὴ πάθετε ἐσεῖς τίποτε· αὐτὸς ἐπῆρε τὸ χρέος σας καὶ ἐπλήρωσε μὲ τὸ ἴδιον αἷμα· ἐπῆρε τοὺς ὑπερηφάνους σας λογισμοὺς εἰς τὸν ἀκάνθινον στέφανον· ἐπῆρε τὰς βλασφημίας σας εἰς τὴν γεῦσιν τοῦ ὄξους καὶ τῆς χολῆς, ἐπῆρε τὰς ἔχθρας σας εἰς τὸ κέντημα τῆς πλευρᾶς, ἐπῆρε ταῖς ἀρπαγαῖς σας εἰς τὴν προσήλωσιν τῶν χειρῶν· ἐπῆρε τὰς σαρκικὰς ἀκαθαρσίας εἰς τὰς πληγὰς τῶν μαστίγων, ἐπῆρεν ὅλον τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας σας, εἰς τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· ἐπῆρε τὰς ἁμαρτίας, μὰ δὲν ἐκέρδισεν ἀκόμη τοὺς ἁμαρτωλοὺς. **Τόση ἀγάπη, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ ἀποθάνῃ διὰ τοὺς ἐχθροὺς του; Τόση ἀχαριστία, καὶ οἱ ἐχθροὶ του δὲν γίνονται φίλοι του;**

Ἀμετανόητοι, σκληρόκαρδοι ἁμαρτωλοί! μὲ διαβολικὴν μηχανὴν οἱ λαοὶ τῆς Ἰαπωνίας, εἰδωλολάτραι ἕως τὴν σήμερον, ἐχθροὶ θανάσιμοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν χριστιανῶν, εἰς τὸ κατώφλιον τῆς πύλης, ὅπου φέρει μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἔσκαψαν ἐπάνω εἰς μάρμαρον τὸν τίμιον Σταυρόν, δίδοντες μὲ τοῦτο εἶδησιν πρὸς τοὺς χριστιανούς, τοὺς ὁποίους δὲν θέλουσιν οὔτε νὰ ἀκούουσιν, οὔτε νὰ ἰδοῦσι πῶς, ἂν θέλουν νὰ εἰσέβουν εἰς τὴν πόλιν τους, πρέπει πρῶτα νὰ πατήσωσι τὸν Σταυρόν ἐκεῖνον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τολμᾷ τινὰς νὰ ὑπάγῃ εἰς μίαν χώραν τόσον ἀσεβῆ. Μὰ ἐγὼ μὲ ἔνθεον ζῆλον θέλω νὰ ὑπάγω, νὰ θέσω κάτω εἰς τὴν θύραν ἐκείνης τῆς πόρνης, ἐκείνης τῆς μοιχαλίδος, τοῦτον τὸν Ἐσταυρωμένον, διὰ νὰ μὴν ἠμπορῆτε νὰ εἰσέβητε ἐκεῖ μέσα, χωρὶς πρῶτα νὰ τὸν πατήσετε· καὶ πατήσατέ τον, πλὴν λέγω ὑμῖν; «ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς Δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ»· θέλει ἔλθει καιρὸς νὰ ἰδῆτε τοῦτον τὸν νεκρόν, κριτὴν φοβερόν ζώντων καὶ νεκρῶν, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς εἰς τὴν δευτέραν του παρουσίαν. Αὐτὰ τὰ μάτια δὲν θέλουσιν εἶσθαι πάντοτε σφαιλιστά, οὔτε αὐτὰ τὰ χέρια πάντοτε καρφωμένα· θέλει ἔλθει καιρὸς νὰ ἰδῆτε ἐκεῖνα ἀναμμένα μὲ ὅλας τὰς φλόγας τῆς θείας ὀργῆς· τοῦτα ἀρματωμένα μὲ ὅλους τοὺς κεραυνοὺς τῆς θείας δικαιοσύνης· τοῦτο τὸ μαραμένον στόμα, ὅπου τώρα σιωπᾷ θέλει ἐβγάλει ὡσὰν βροντὴν τὴν φωνὴν καί, ἀφ' οὗ ἔλέγξῃ τὴν ἀχαριστίαν σας, θέλει

εἶπεϊ: «Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ».

Μὰ πάλιν ἐγὼ ἤξεύρω, γλυκύτατε Ἰησοῦ, πὼς ἡ ἀγάπη σου εἶναι ἓνα πέλαγος ἀνεξάντλητον, ὅπου δὲν ἔχει ὄριον. μεγάλη ἀληθινὰ εἶναι ἡ ἀχαριστία μας, πλὴν βάσταξε ἀκόμη ὀλίγον μὲ ἐκείνην τὴν συνηθισμένην ὑπομονήν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβάσταξες τὸν Σταυρόν. Μακροθύμησον καὶ δός μοι θέλημα νὰ εἰπῶ διὰ τούτους τοὺς χριστιανοὺς ἓνα λόγον τοῦ συμπαθεστάτου σου στόματος: «*ἄφες αὐτοῖς*». Δὸς συγχώρησιν εἰς ἱερεῖς καὶ λαϊκοὺς, συγχώρησιν εἰς ὅλους τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Ἄν ἕως τώρα σοῦ σταθήκαμεν ἐχθροί, πάλιν μὲ τὴν χάριν σου γινόμεθα φίλοι· καὶ **μὲ ταύτην τὴν ἐλπίδα ἀσπαζόμενοι τοὺς ἀχράντους σου πόδας, Σὲ παρακαλοῦμεν, ὅταν κατέβῃς ἀπὸ τὸν Σταυρόν, νὰ ἔλθῃς νὰ προσηλωθῇς μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, διὰ νὰ εἶσαι ἀχώριστος ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, καὶ εἰς τὴν οὐράνιον Βασιλείαν. Ἀμήν.**

Ἡλίας Μηνιάτης (1669-1714): κληρικός, συγγραφεὺς καὶ ἐκκλησιαστικὸς ρήτωρ ἐκ Κεφαλληνίας. Διετέλεσεν Ἐπίσκοπος Κερνίτσης καὶ Καλαβρύτων.

(Πηγή: nektarios.gr)